

SONDAJELE DIN AȘEZAREA CULTURII HAMANGIA DE LA MEDGIDIA — SATU NOU

PUIU HAȘOTTI

Cercetările arheologice¹ s-au desfășurat între anii 1979—1983. Ultima campanie s-a rezumat la executarea unei singure secțiuni (S XVIII), amplasată la marginea taluzului oblic ce delimitează spre sud șoseaua neamenajată, aflată de-a lungul canalului Dunăre — Marea Neagră, pe o latură a unei zone unde fusese depus pământ pentru construirea unui dig². În afară de cele 18 secțiuni marcate în plan, au fost executate o serie de mici sonde în diferite puncte, acțiune prilejuită de excavațiile necesare construirii canalului.

Practic, a fost o cercetare arheologică de salvare, desfășurată ca urmare a construirii obiectivului menționat care, de altfel, a și influențat cercetările noastre în sensul că nu a fost posibilă o investigare sistematică și nici surprinderea limitelor așezării ce se afla aproximativ între km. 21,600 și km. 21,900 ai canalului Dunăre — Marea Neagră. Cert este însă că în baza unor amănunțite cercetări de teren — la 400 m. vest și 500 m. nord-est (în ultimul caz de cealaltă parte a canalului), față de limita dinspre est a zonei în care ne-am amplasat secțiunile — am identificat urme ale culturii Hamangia (ceramică, unelte și așchii din silex). Este deci posibil să ne aflăm în fața unei așezări care să depășească cu mult 300 m. lungime, sit cu o densitate foarte redusă a locuințelor, fenomen ce pare caracteristic³ pentru faza Golovița a culturii Hamangia, și în general așezărilor deschise din neoliticul mijlociu.

Datorită condițiilor menționate, nu s-a putut urmări stratigrafia orizontală decât pe o suprafață foarte redusă; observațiile făcute nu contrazic stratigrafia verticală care, de altfel, este și foarte simplă — un singur nivel de locuire aparținând culturii Hamangia, nederanjat de alte depuneri arheologice. Stratul de cultură, de culoare cenușiu deschis, gros de 0,20—0,40 m, începe de la 0,90—1,20 m adâncime (variația destul de mare

¹ Așezarea ne-a fost semnalată de Eug. Mihail din Medgidia.

² P. Hașotti, *Materiale*; a XV-a sesiune anuală de rapoarte, Brașov, 1981, București, 1983, p. 42, fig. 1; idem, *Materiale*, a XVI-a sesiune anuală de rapoarte, Vaslui, 1982, București, 1986, p. 35, fig. 1.

³ Idem, *Pontica*, 17, 1984, p. 33.

se explică prin faptul că în unele zone fusese depus și apoi foarte bine bătătorit pământ excavat de către constructor) și se află așezat peste un sol galben și steril din punct de vedere arheologic. În unele zone nivelul arheologic dispare însă aproape cu totul, fapt ce nu trebuie să surprindă, dacă ne gândim la densitatea redusă a complexelor arheologice din așezare.

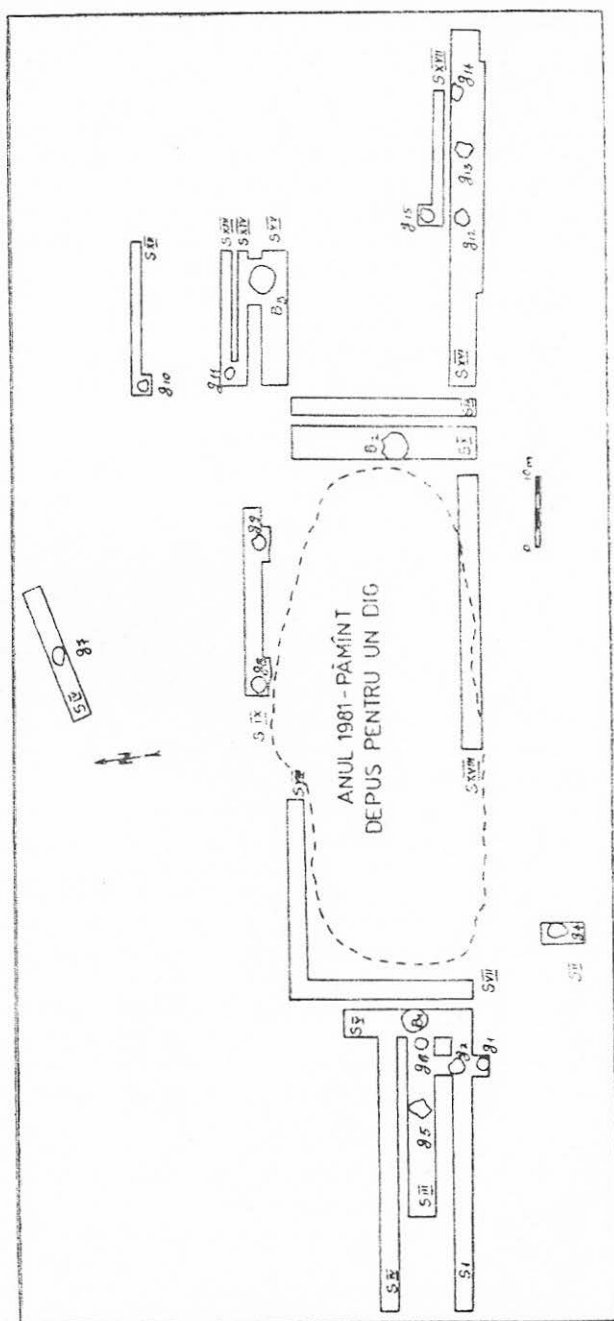
S-au practicat 18 secțiuni de diferite dimensiuni (Pl. 1). Nu de puține ori amplasarea și dimensiunile secțiunilor au fost dictate de diferite împrejurări ce țineau de construcția canalului. Au fost descoperite 18 complexe — 15 gropi menajere și trei gropi de bordeie. Marea majoritate a materialelor arheologice provine din aceste complexe închise, restul stratului de cultură fiind destul de sărac. Remarcăm faptul că descoperirile de pe cuprinsul întregii zone în care s-au făcut cercetări se prezintă într-o perfectă unitate culturală.

Gropile menajere au o formă neregulată atât în plan, cât și în profil; sînt aproximativ ovale, cu diametre ce variază între 0,90 și 1,60 m și adîncimi cuprinse între 0,48 și 0,75 m. Ele conțineau cele mai diferite materiale arheologice: ceramică, unelte din silex, piatră și os, oase de animale, scoici. Face excepție g. 13, care, în afară de cîteva mici fragmente ceramice, conținea exclusiv oase de animale.

Bordeiele (Pl. 2) sînt singurele tipuri de locuință din această așezare. Gropile lor sînt de dimensiuni modeste — B.1 : diametrul = 2,55 m, adîncimea = 1,10 m; B.2: diametrul = 3,05 m, adîncimea = 1,10 m; B.3 : diametrul = 2,90 m, adîncimea = 1,07 m. Intrarea se făcea cu ajutorul a două trepte dinspre sud la B.1 și dinspre vest la B.3. La B.2, intrarea nu a fost identificată. Fundul gropilor bordeielor era plat (B.1) sau ușor albiat (B.2, B.3). S-au identificat și resturile unor vetre, destul de prost conservate. Ele se aflau în partea de vest (B.2) sau în cea de nord-vest (B.1 și B.3). Erau de formă aproximativ rotundă și se ridicau de pe fundul bordeielor cu 0,10 m. Sub vetre, pămîntul era mai tare și de culoare roșie. În B.2, pe fundul gropii, se aflau două pietre cu suprafețele (mai ales cele superioare) destul de plate (dimensiunile pietrelor: lungimea = 0,35 m, lățimea = 0,31 m, grosimea = 0,28 m și lungimea = 0,42 m, lățimea = 0,34 m, grosimea = 0,27 m. Pe lângă un inventar arheologic specific culturii Hamangia, în bordeie s-a descoperit și o importantă cantitate de oase de animale.

UNELTELE

A. *Unelte din silex* (Pl. 3/1; a se vedea și rapoartele publicate în „Pontica” 13, p. 203, fig. 8, 9, p. 204, fig. 10—17, „Materiale”, 1983, p. 43, fig. 4, „Materiale”, 1986, p. 37, fig. 5). Un capitol important din cadrul elementelor materiale ale unei culturi, căruia, din păcate, nu întotdeauna i s-a acordat atenția cuvenită, îl constituie unelte din silex. Studiul lor ne poate oferi date capabile să completeze informațiile generale asupra respectivei culturi, alături de o serie de indicii cronologice.

Planșa 1

Cum s-a mai arătat și cu altă ocazie⁴, comunitățile Hamangia au folosit așa-numitul silex „balcanic”, destul de răspândit în Dobrogea. El este o calcedonie cafenie de diferite nuanțe, cu mici pigmente alb-gălbui. Dată fiind calitatea bună a acestei roci, clivarea s-a produs în mod regulat, obținându-se astfel piese de bună calitate. Cercetările întreprinse de C. S. Nicolăescu-Plopșor⁵, au dus la identificarea în Dobrogea a peste 20 de puncte cu zăcămintele din silex, dintre care cele de la: Medgidia, Peștera, Remus Opreanu, Poarta Albă, Dorobanțu, se află destul de aproape de așezarea noastră, astfel încât procurarea materiei prime nu constituia o problemă pentru comunitățile de aici.

Uneltele din silex au fost confecționate pe tot cuprinsul așezării, dovadă în acest sens stînd descoperirea a numeroase nuclee epuizate și așchii de decorticare.

Un aspect deosebit îl constituie influențele tardenoisienne în cadrul uneltelor din silex ale culturilor din neoliticul timpuriu și mijlociu, fenomen valabil și pentru cultura Hamangia. O analiză amănunțită a tipurilor de unelte, a procentajului acestor tipuri din cadrul totalității uneltelor, a dimensiunilor și a tehnicilor de cioplire relevă faptul că influențele tardenoisienne sînt sesizabile din ce în ce mai greu, odată cu evoluția în timp a culturii Hamangia.

Este evident faptul că necesitatea folosirii anumitor tipuri de unelte a fost dictată atît de ocupațiile și cunoștințele tehnice, cît și de flora și fauna înconjurătoare. Dar, aceste aspecte nu exclud influențele opsitardenoisienne, cu atît mai mult cu cît între anii 7000—4000 î.e.n., nu s-au petrecut schimbări climatice care să modifice fauna și flora și deci implicit o serie de caracteristici ale uneltelor. Cît privește faptul că tipurile de unelte au fost impuse și de ocupații, nu trebuie omis că, mai ales, în primele faze (etape) ale culturii Hamangia (deci și la Medgidia—Satu Nou) vîntoarea, pescuitul și culesul, jucau un rol destul de important. În cele trei bordeie și 15 gropi menajere de la Medgidia—Satu Nou, s-au descoperit numeroase cantități de oase de animale, vertebre de pește, cochilii de scoici și melci. Pe de altă parte, cum este și firesc, sînt sesizabile și o serie de diferențe între uneltele din silex din așezarea de la Medgidia—Satu Nou și cele din așezările tardenoisienne din Dobrogea⁶.

Influentele tardenoisienne la uneltele din silex descoperite la Medgidia—Satu Nou sînt destul de evidente, în acest sens existînd următoarele argumente: 1. Aproape 90% dintre unelte au o lungime ce nu depășește 3,5 cm (am considerat drept microlitică unealta ce nu depășește dimensiunea menționată); 2. Există tipuri de unelte (piese geometrice, lamele cu „enchoches” adînc, gratoire microlitice, unguiforme, racourci, lame cu trunchiere retușată etc.) care sînt de certă tradiție tardenoisiană; 3. Unele tipuri de retușe (abrupte, denticulate) amintesc de aceeași tradiție; 4. Predominarea uneltelor amenajate pe așchii (53,82%) ; 5. Predominarea lamelelor (31,10%) în raport cu lamele (10,26%). Cu totul deosebită prin dimensiuni (lungimea = 0,112 m) este o lamă descoperită în B.2.

⁴ Eug. Comșa, Peuce, 4, 1974, p. 6—8; P. Hașotti, Pontica, 16, 1983, p. 30—31.

⁵ C.S. Nicolăescu-Plopșor, Materiale, 5, 1959, p. 16.

⁶ Al. Păunescu, SCIVA, 30, 1979, 4, p. 507—526.

Nu insistăm mai mult asupra aspectelor de ordin general privind influența tardenoisiană în cadrul uneltelor din silex ale culturii Hamangia⁷; ne rezumăm să prezentăm mai jos lista-tip a acestora.

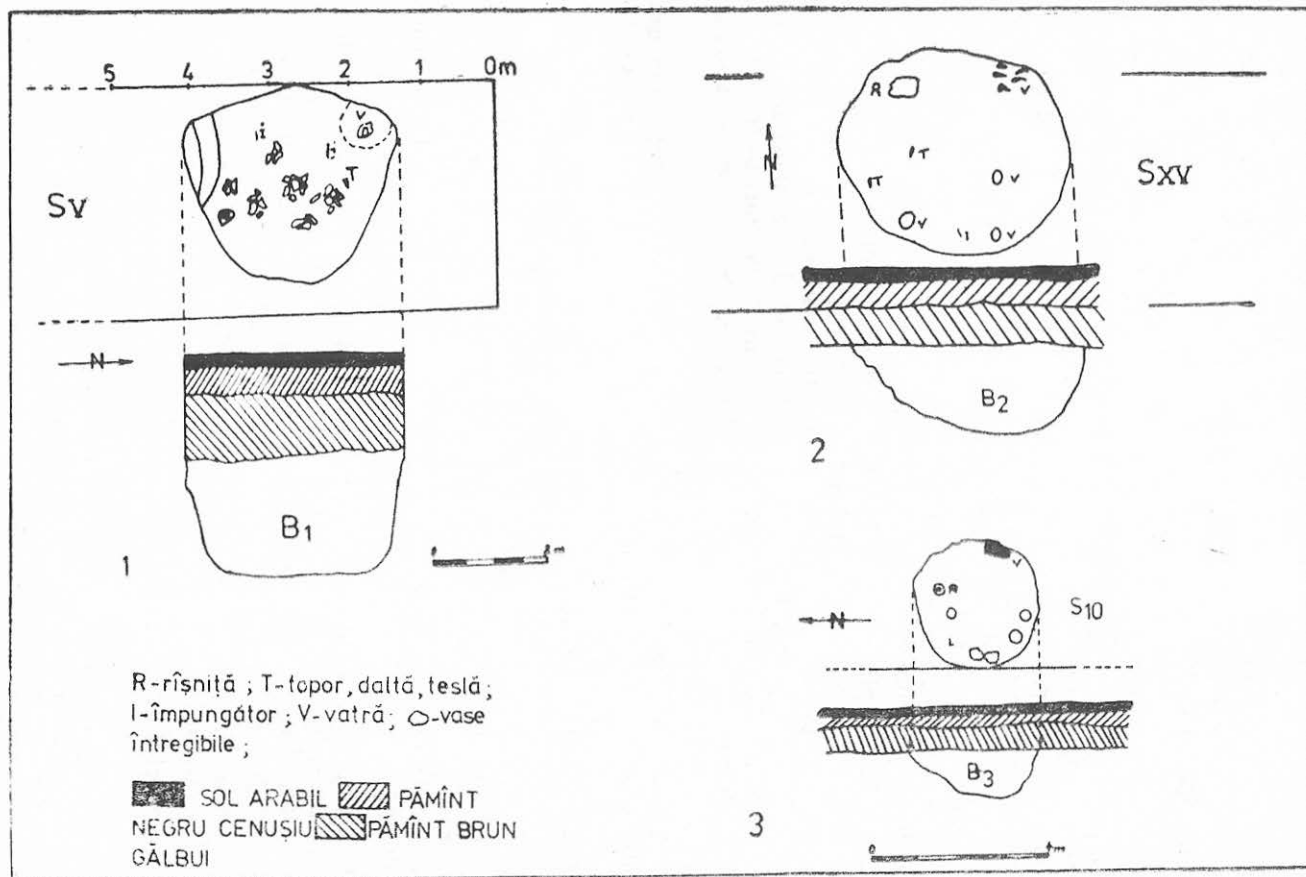
Nr. crt.	Tipul de piesă	Nr. piese		%	
1	Grator simplu pe așchie	165		29,7	
2	Grator unguiform	18		3,24	
3	Grator dublu	21		3,78	
4	Grator pe vîrf de lamă (10) sau lamelă (7)	17		3,86	
5	Grator „racourçi“	3		0,54	
6	Grator invers	2	235	1,36	42,30
7	Grator cu „encoches“	4		0,72	
8	Grator dublu, invers	1		0,18	
9	Grator dublu; invers la un capăt	1		0,18	
10	Grator denticulat pe așchie	1		0,18	
11	Grator simplu; la capătul opus „esquilles“	1		0,18	
12	Grator invers, cu „encoches“ pe o latură	1		0,18	
13	Răzuitor concav	18		3,24	
14	Răzuitor convex	30		5,40	
15	Răzuitor dublu	4	62	0,72	11,16
16	Răzuitor drept	8		1,44	
17	Răzuitor invers, convex	1		0,18	
18	Răzuitor invers; cu „encoches“ pe latura opusă	1		0,18	
19	Lamelă cu „encoches“ pe o latură	40		7,20	
20	Lamelă cc „encoches“ invers	8		1,44	
21	Lamelă cu „encoches“ dublu	7	67	1,26	12,06
22	Lamelă cu „encoches“ alăturat	1		0,18	
23	Lamelă cu „encoches“ sub spărtură	11		0,98	

⁷ P. Hașotti, în *La genèse et l'évolution des cultures paléolithiques sur le territoire de la Roumanie*, Iași, 1987, p. 151—156.

Nr. crt	Tipul de piesă	N2. piese		‰	
24	Lamă cu „encoches“ pe o latură	4	14	0,72	2,52
25	Lamă cu „encoches“ dublu	4		0,72	
26	Lamă cu „encoches“ alăturat	5		0,90	
27	Lamă denticulată cu „encoches“	1		0,18	
28	Așchie cu „encoches“	6		1,08	
29	Lamelă cu retușe abrupte, continui regulate, mixt inverse, denticulate etc.	77	167	13,86	30,6
30	Lame cu retușe abrupte, continui regulate, mixt inverse, denticulate etc.	24		4,32	
31	Piesă componentă pentru seceri	30		5,40	
32	Percoire (două pe lame)	5		0,90	
33	Lamă cu trunchiere retușată	7		1,26	
34	Èsquilles	5		0,90	
35	Piesă geometrică	14		2,52	
36	Așchie cu diferite retușe	5		0,90	
Total unelte pe așchii		299		53,82	
Total unelte pe lamele		195		35,10	
Total unelte pe lame		57		10,26	
Total unelte=551					
O unealtă reprezintă 0,18% din total.					
Lame și lamele întregi sau sparte la unul sau ambele capete, neretușate=225.					

În strînsă legătură cu uneltele din silex sînt cele patru percutoare din aceeași rocă descoperite în g.1, g.2, g.12 și unul în solul arabil. Ele au o formă aproximativ rotundă, neregulată. Cel mai mare are diametrul maxim de 0,072 m, iar cel mai mic de 0,044 m.

B. Uneltele din piatră. S-au descoperit mai multe fragmente de rîșnițe și două rîșnițe întregi (cite una în B.1 și B.3). Ele au o formă neregulată, aproximativ ovală. Predomină cele de mici dimensiuni, cum ar fi cea din B.2, confecționată dintr-un calcar dur; are diametrul maxim de

Planșa 2

0,22 m. S-a emis ipoteza, ce pare justificată, că neoliticul timpuriu se caracterizează între altele și prin rîșnițe de mici dimensiuni⁸. Cu totul deosebită este însă rîșnița descoperită în B.3⁹, care de fapt este o rîșniță dublă, întrucît blocul de calcar, cu o formă aproape cubică (0,26 x 0,24 x 0,22 m), prezintă două concavități șlefuite — părțile active ale unor astfel de unelte — folosite după o amenajare destul de sumară. În nici unul dintre cele trei bordeie nu s-au găsit rîșnițe întregi sau fragmentare care să fi fost fixate de podele.

Direct legate de rîșnițe sînt frecătoarele¹⁰ (Pl. 3/3), confecționate la rîndul lor din diferite feluri de calcar. Datorită folosirii destul de îndelungate, unele dintre ele, pe lîngă șlefuire, au un început de lustru; și ele sînt în general de mici dimensiuni (cel mai mare este de 0,123 x 0,90 x 0,30 m). De obicei ele se află în stare fragmentară. Au forme rotunjite sau ovale, cu secțiuni în general plan-convexe. Frecătoarele erau folosite și ca percutoare și zdrobitoare.

Uneltele din piatră șlefuită (topoare, dălți, tesle), sînt în număr redus, fapt care ar pleda, la rîndul său, pentru o datare destul de timpurie¹¹ a așezării. Pentru confecționarea acestor unelte s-au folosit diferite soiuri de calcar și granitul cenușiu-verzui, destul de răspîndit în Dobrogea. Menționăm că la atribuirea denumirilor uneltelor din piatră șlefuită am folosit terminologia fixată de Eug. Comșa¹². S-au descoperit următoarele piese :

1. Topor trapezoidal (Pl. 3/4) din granit cenușiu-verzui; ceafa este rotunjită, tăișul arcuit, secțiunea ovală. Prezintă numeroase urme de folosire. Dimensiuni: lungime = 0,096 m, lățimea = 0,045 m, grosimea = 0,035 m. Descoperit în g. 2.

2. Topor trapezoidal (Pl. 3/5), cu ceafa foarte puțin rotunjită, tăișul prelung, arcuit; secțiunea la mijlocul piesei este ușor trapezoidală cu colțurile rotunjite. Este confecționat din granit cenușiu-verzui, pigmentat cu mici puncte albicioase. Prezintă puternice urme de folosire și a fost foarte bine șlefuit. Dimensiuni : lungimea = 0,079 m, lățimea = 0,041 m, grosimea = 0,027 m. Descoperit în g. 4.

3. Topor de mici dimensiuni (Pl. 3/6), din calcar gălbui, foarte dur. Ceafa și tăișul sînt drepte; muchiile laterale sînt sesizabile numai la partea superioară. În secțiune este aproximativ egal. Dimensiuni: lungimea = 0,048 m, lățimea = 0,028 m, grosimea = 0,018 m. Descoperit în B. 2.

4. Topor din granit cenușiu-verzui (Pl. 3/7). Se păstrează numai treimea dinspre tăiș care este destul de puțin arcuit. Piesa este bine șlefuită. Descoperită în g. 15.

⁸ D. Berciu, *Cultura Hamangia*, 1, București, 1966, p. 65.

⁹ P. Hașotti, *Materiale*, a XVI-a sesiune anuală de rapoarte, Vaslui, 1982, București, 1986, p. 34, p. 37, fig. 3/1.

¹⁰ Idem, Pontica, 13, 1980, p. 203, fig. 3: idem, *Materiale*, a XVI-a sesiune anuală de rapoarte, Vaslui, 1982, București, 1986, p. 43, fig. 3.

¹¹ Eug. Comșa, *Muzeul național*, 2, 1965, p. 221.

¹² Idem, SCIV, 23, 1972, 2, p. 245-262.

5. Teslă din calcar dur, alb-gălbui (Pl. 3/8). Ceafa este arcuită, tăișul lat și drept este ciobit; are muchiile arcuite. Dimensiuni: lungimea = 0,060 m, lățimea = 0,040 m, grosimea = 0,014 m. Descoperit în g. 4.

6. Teslă din granit gălbui, puțin poros (Pl. 3/9). Ceafa este dreaptă, tăișul foarte puțin arcuit. Muchiile și secțiunea sînt asemănătoare piesei precedente. Dimensiuni: lungimea = 0,037 m, lățimea = 0,023 m, grosimea = 0,014 m. Descoperit în g. 4.

6. Teslă din granit gălbui, puțin poros (Pl. 3/9). Ceafa este dreaptă, tăișul foarte puțin arcuit. Muchiile și secțiunea sînt asemănătoare piesei precedente. Dimensiuni: lungimea = 0,037 m, lățimea = 0,023 m, grosimea = 0,008 m. Descoperit în g. 6.

7. Teslă din calcar gălbui, moale (Pl. 3/11). Prezintă urme de intensă folosire. Ceafa și tăișul sînt aproape drepte; tăișul este mai puțin lat decît ceafa. Muchiile sînt puțin arcuite. Dimensiuni: lungimea = 0,078 m, lățimea = 0,046 m, grosimea = 0,020 m. Descoperit în B. 2.

8. Dălțiță cu partea superioară lipsă (Pl. 3/10). Este confecționată dintr-un granit negru-cenușiu, pigmentat cu puncte albe. Șlefuirea este foarte bine realizată. Partea inferioară se îngustează către un tăiș foarte ascuțit. Secțiunea este aproape rotundă. Dimensiuni: lungimea = 0,45 m, lățimea vîrfului = 0,006 m, diametrul = 0,014 m. Descoperită în B. 1.

9. Dălțiță cu două tăișuri aflate pe planuri ce cad perpendicular unul pe celălalt (Pl. 3/12). Este o piesă deosebită. A fost confecționată dintr-un calcar gălbui, foarte dur. La mijlocul piesei, muchiile sînt puternic profilate, formîndu-se astfel o secțiune aproximativ pătrată, cu două laturi ușor arcuite. Dimensiuni: lungimea = 0,044 m, grosimea = 0,011 m. Descoperit în B. 3.

Dat fiind numărul redus al uneltelor din piatră șlefuită, nu putem face ample considerații asupra lor. Se pot constata următoarele: 1. Toarele și dălțițele sînt confecționate exclusiv din roci foarte dure (granit sau calcar dur), pe cînd teslele sînt din calcar moale, poros. Deci fiocare categorie de unelte era folosită la activități specifice. 2. Nu avem nici un indiciu asupra existenței unor „atelieri” specializate în confecționarea acestor unelte. Probabil că materia primă era adusă în așezare și transformată în unelte de indivizi care nu aveau ca preocupare numai confecționarea uneltelor din piatră șlefuită. 3. Toate uneltele sînt neperforate. De fapt, pînă în prezent, în cadrul culturii Hamangia, nu se cunoaște nici o unealtă din piatră șlefuită care să fi fost perforată, cu toate că astfel de piese există în toate culturile contemporane și chiar anterioare ei (exemplu cultura Starcevo-Criș). Fenomenul poate fi pus eventual pe seama conservatorismului general al culturii Hamangia. În plus, dacă avem în vedere că astfel de unelte din piatră șlefuită, neperforate, erau practic nelipsite din inventarele funerare¹³ în care, cum se știe, s-a manifestat cel mai puternic conservatorism — cel religios —, explicația lipsei uneltelor perforate din cultura Hamangia este și mai lesne de înțeles. 4. Cele mai

¹³ D. Berciu, Seb. Morintz, P. Roman, *Materiale*, 7, 1961, p. 50.

numeroase sînt teslele (4), urmate de topoare (3) și dălți (2). După observațiile lui Eug. Comșa¹⁴, această proporție pledează spre o încadrare cronologică în neoliticul mijlociu a așezării de la Medgidia—Satu Nou. 5. Observațiile generale ale lui Eug. Comșa¹⁵ asupra uneltelor din piatră șlefuită din cadrul culturii Hamangia se verifică și pentru așezarea de la Medgidia—Satu Nou. Între altele amintim aprecierea justă după care în faza Golovița există un procentaj mai mare al teslelor și o nediferențiere accentuată între cele trei categorii de unelte — tesle, topoare, dălți¹⁶.

C. Unelte din os și corn. Datorită materialului din care au fost confecționate, cele mai multe dintre aceste unelte au fost descoperite într-o stare fragmentară. Repertoriul uneltelor din os și corn se compune din : șase împungătoare întregi și alte numeroase fragmente (Pl. 4/1), o spatulă fragmentară descoperită în g. 14, un harpon fragmentar¹⁷ și două rimocuri, fragmentare, din corn (unul descoperit în B. 1¹⁸, celălalt în g. 12).

Împungătoarele se împart în două categorii : a) împungătoare mici, foarte fin lucrate prin tăiere și șlefuire, dotate cu un vîrf fin, foarte bine ascuțit și cu dimensiuni ce nu depășesc 0,10 m; b) împungătoare de dimensiuni mai mari (sule), lucrate mai neglijent, neșlefuite, cu vîrfuri mai puțin ascuțite și cu părțile opuse vîrfurilor mult îngroșate.

CERAMICA

Elementul cel mai important și cel mai bine reprezentat, îl constituie, cum este și firesc, ceramica. O caracteristică generală și esențială a ceramicii de la Medgidia—Satu Nou, este aceea că, fiind descoperită într-un singur nivel de locuire, se prezintă foarte unitar. Majoritatea provine din cele trei bordeie și din gropile menajere, dar ea se află prezentă pe alocuri și în stratul de cultură.

Din punct de vedere tehnic și la ceramica din așezarea noastră s-a constatat folosirea tehnicii de „sudare a fișilor“, procedeu care constă în realizarea unei legături dintre diferitele părți ale vasului (fund, corp, partea superioară în care era inclusă și buza), prin subțierea marginilor respectivei părți. „Sudarea fișilor“ se întilnește de altfel și la ceramica din celelalte așezări Hamangia¹⁹. De asemenea, în cîteva rînduri s-a constatat și reparări ale vaselor prin introducerea (în cîte două găuri situate de o parte a crăpăturii vasului) și apoi legarea unor fibre vegetale. Procedeu era folosit doar la vasele de mari dimensiuni.

În ceea ce privește compoziția pastei, ceramica de la Medgidia—Satu Nou, poate fi împărțită în două mari grupe: grosieră și fină. La rîndul său, ceramica grosieră se divide în trei subgrupe foarte bine individualizate din punct de vedere al tehnicii, compoziției pastei și decorului.

¹⁴ Eug. Comșa, *op. cit.*, p. 221—222.

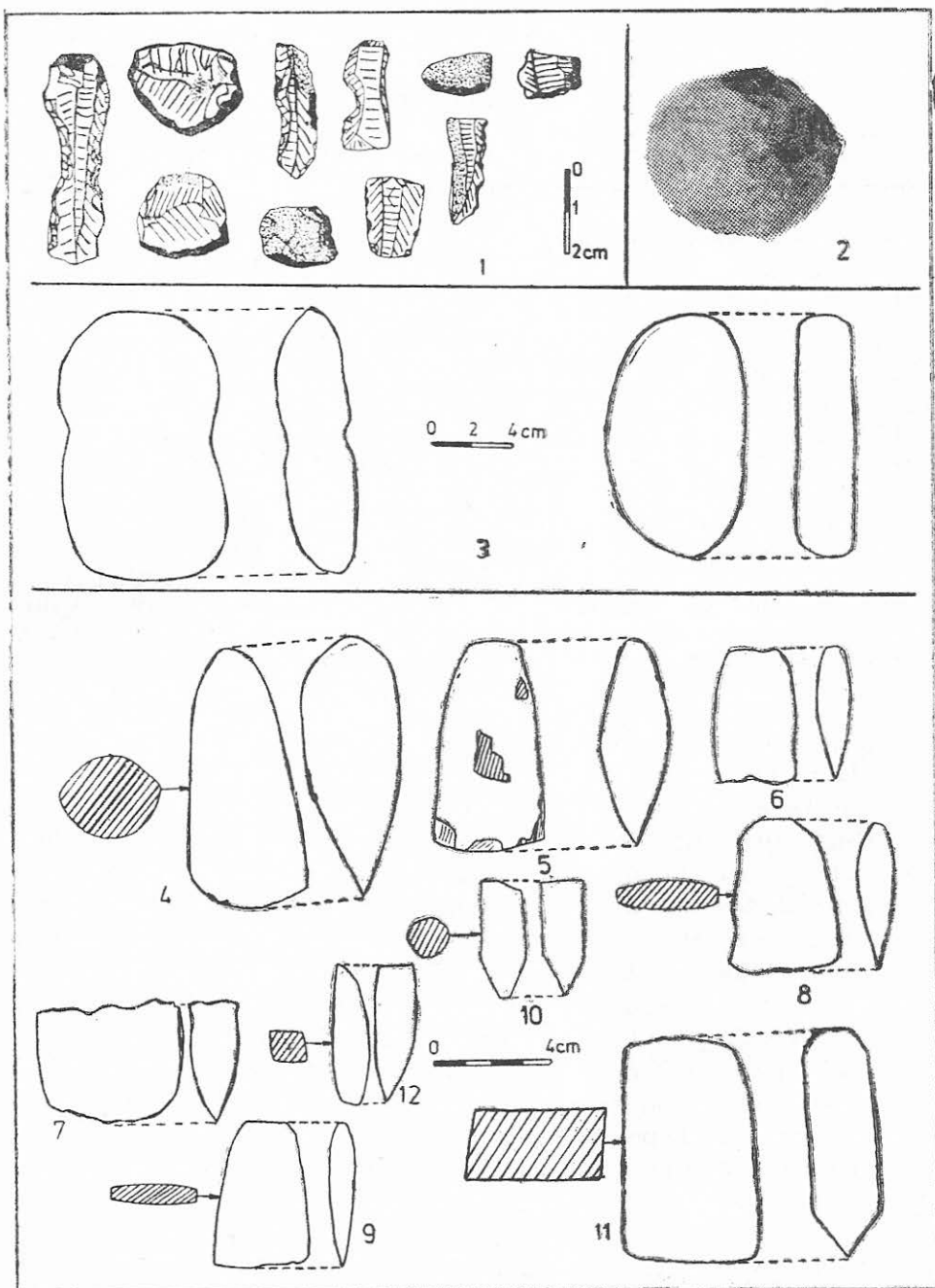
¹⁵ Idem, *Peuce*, 6, 1977, p. 5—11.

¹⁶ *Ibidem*, p. 10—11.

¹⁷ P. Hașotti, *op. cit.*, p. 43, fig. 5.

¹⁸ Idem, *Pontica*, 13, 1970, p. 205, fig. 21.

¹⁹ D. Berciu, *op. cit.*, p. 107; Eug. Comșa, D. Galbenu, A. Aricescu, *Materiale*, 8, 1962, p. 168.

Planşa 3

A. Ceramica grosieră (de uz comun). (Pl. 4/2, 5/1).

Este cea mai numeroasă. Pasta şi arderea diferă de la subgrupă la subgrupă şi de multe ori chiar de la vas la vas, întâlnindu-se deci în cadrul aceleiaşi forme, exemplare destul de diferite din punct de vedere calitativ.

A1. Ceramica grosieră decorată cu barbotină (Pl. 4/2). În cadrul grupei A este cea mai bine reprezentată. Pasta este în general uniform frământată şi arsă, dar în spărtură nu întâlnim întotdeauna o culoare uniformă. Ca degresant s-au folosit cioburile pisate şi pietricelele. Majoritatea vaselor au pereţii drepti pe circa o treime din înălţimea lor, pornind de la fund, după care urmează o arcuire mai mult sau mai puţin pronunţată, luînd naştere astfel, forme globulare. La exemplarele mai mari, buza este individualizată printr-o îngroşare rotunjită. La extremitatea superioară au o bandă lustruită de 0,015 — 0,040 m, în funcţie de înălţimea vaselor, de pe care lipseşte barbotina. Înălţimea vaselor variază de la 0,15 m la 0,45 m. Grosimea pereţilor este în funcţie de dimensiuni. Fundul şi cîteva centimetri de la partea inferioară a pereţilor sînt îngroşaţi.

Caracteristica principală a ceramicii subgrupei A1, este aceea că a fost acoperită cu barbotină organizată în vîrci paralele, oblice, înclinate în general de la dreapta la stînga. La cîteva vase barbotina a fost doar stropită pe pereţi şi apoi netezită inegal, iar la altele, peste barbotina crudă s-a dat cu o „măturică“ obţinîndu-se astfel un decor specific. Într-un singur caz există un decor din vîrci, dispus în aşa fel încît formează o spirală, de altfel destul de grosolan redată.

Alături de barbotină, ca element frecvent de decor, întâlnim inciziile. Ele au aceeaşi înclinaţie ca şi vîrcile sau sînt verticale. Nu puţine sînt cazurile cînd aceste incizii se află dispuse în zig-zag, în două-trei registre. La partea inferioară a vaselor ele sînt dezordonat executate în toate direcţiile. Decorul incizat a fost executat peste barbotina crudă.

Este ştiut faptul că barbotina ca element de decor, nu oferă indicii cronologice prea importante²⁰. Observaţia a fost confirmată şi de cercetările noastre de la cîteva aşezări Hamangia, datate în diferite faze ale acelei culturi. S-a constatat că ceramica subgrupei A1, din aşezările respective, prezintă diferenţe de neluat în seamă care, de altfel, pot apare pe o scară mai redusă şi la ceramica din aşezări ale unei singure faze (de exemplu pentru aşezările de la Baia—Goloviţa şi Medgidia—Satu Nou).

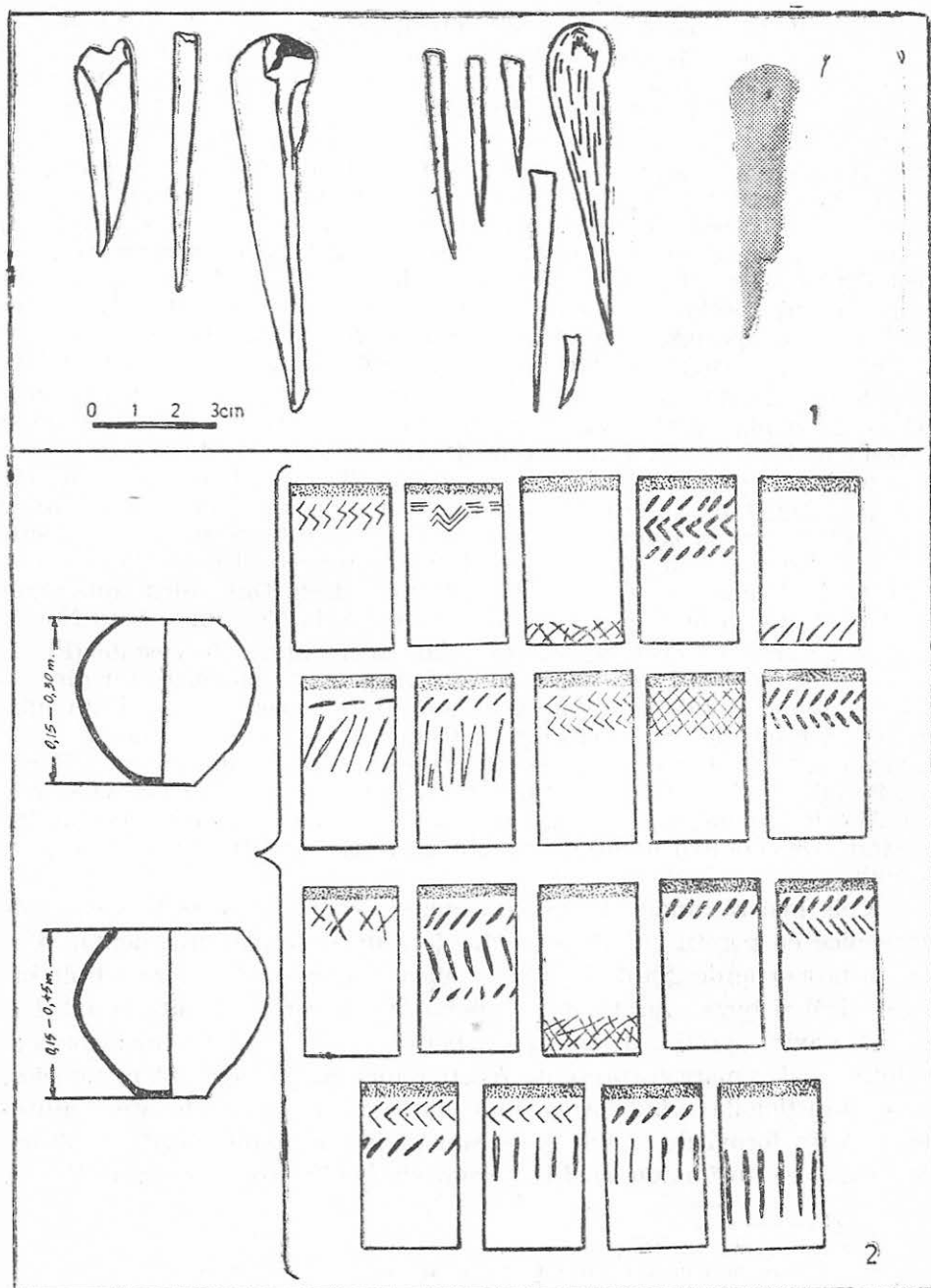
O altă formă de vas din cadrul subgrupei A1, însă mult mai rar întâlnită, este cea care are buza dreaptă sau uşor evazată, corpul avînd aceeaşi formă ca la vasele precedente.

Mai deosebite sînt cele două fragmente decorate cu briu alveolar situat sub buză²¹, care au bune analogii la Goloviţa²².

²⁰ Gh. Lazarovici, Pontica. 4. 1971, p. 37.

²¹ P. Haşotti, Pontica, 14. 1981, p. 25, pl. 1/4.

²² D. Berciu, *op. cit.*, p. 247, p. 248, fig. 145/3.

Planșa 4

Remarcăm lipsa totală a proeminențelor. Din această subgrupă fac parte și cele câteva fragmente de strecurători. Pe fundul unor vase există impresiuni de rogojini. Un mic fragment prezintă o linie roșie, asupra căreia nu ne putem pronunța cu certitudine dacă este realizată cu vopsea sau nu.

A2. Ceramica grosieră acoperită cu slip lustruit (Pl. 5/2). Din punct de vedere cantitativ este cea mai slab reprezentată. Recipientele au dimensiuni apreciabile, ele fiind deci destinate păstrării proviziilor. Compoziția pastei subgrupe A2 este, în mare, aceeași cu cea a ceramicii subgrupe precedente. În unele cazuri întâlnim și o pastă de calitate mai bună, pereții vaselor fiind mai subțiri. Locul barbotinei este luat de un slip castaniu, lustruit, cu o destul de bună aderență la pereții vaselor. În majoritatea cazurilor, interiorul vaselor este de asemenea acoperit cu slip.

Subgrupa A2 are ca formă caracteristică vasul piriform cu gît cilindric și fund mic. Partea superioară a gîtului se termină cu o buză ușor evazată și subțiată. Gîtul are pereții drepecți sau ușor arcuiți în forma unui „S” întors, iar partea sa inferioară are o „umflătură”. Pereții vaselor sînt drepecți la jumătatea inferioară și foarte arcuiți la cea superioară. Remarcăm faptul că și la Golovița²³ acest tip de vas este destul de răspîndit. Forma respectivă amintește însă și de unele pahare, descoperite nu însă în așezări, ci în necropole (Limanu²⁴, Cernavoda²⁵). Din cadrul subgrupe A2, face parte cel mai mare vas din așezarea de la Medgidia—Satu Nou²⁶.

A3. Ceramica decorată cu linii din triunghiuri încrustate (Pl. 6, 7/1, 2, 7). Vasele ce intră în această subgrupă sînt modelate tot dintr-o pastă grosieră, dar de o calitate superioară în comparație cu cea din subgrupele precedente. În spărtură pereții au o culoare cenușiu-negricioasă; în general, lutul se prezintă destul de compact, bine frămîntat și uniform ars. Pereții vaselor sînt mai subțiri decît la vasele subgrupelor A1 și A2, atît datorită compoziției pastei, care este mai bună, cît și dimensiunilor acestora. De cele mai multe ori pereții au fost acoperiți cu un slip negru, lustruit.

Cele mai răspîndite forme ce compun subgrupa A3 sînt : vasele biconice cu pereții arcuiți (excepție face un exemplar fragmentar păstrat în proporție de 2/3 de la partea inferioară, care are o formă tipic biconică) și buza evazată și cele globulare cu pereții arcuiți, avînd diametrul maxim aproape de treimea superioară a vaselor. Pe lîngă formele amintite mai remarcăm prezența fructierelor cu piciorul gol în interior, partea funcțională avînd forma unui platou, și capacele de vase, dintre care cele în formă de căciulă (care sînt majoritare) sînt specifice culturii Hamangia, ele întîlnindu-se și la Cernavoda²⁷ și Tîrgușor, punctul „Urs”²⁵.

²³ *Ibidem*, p. 261, fig. 156/1.

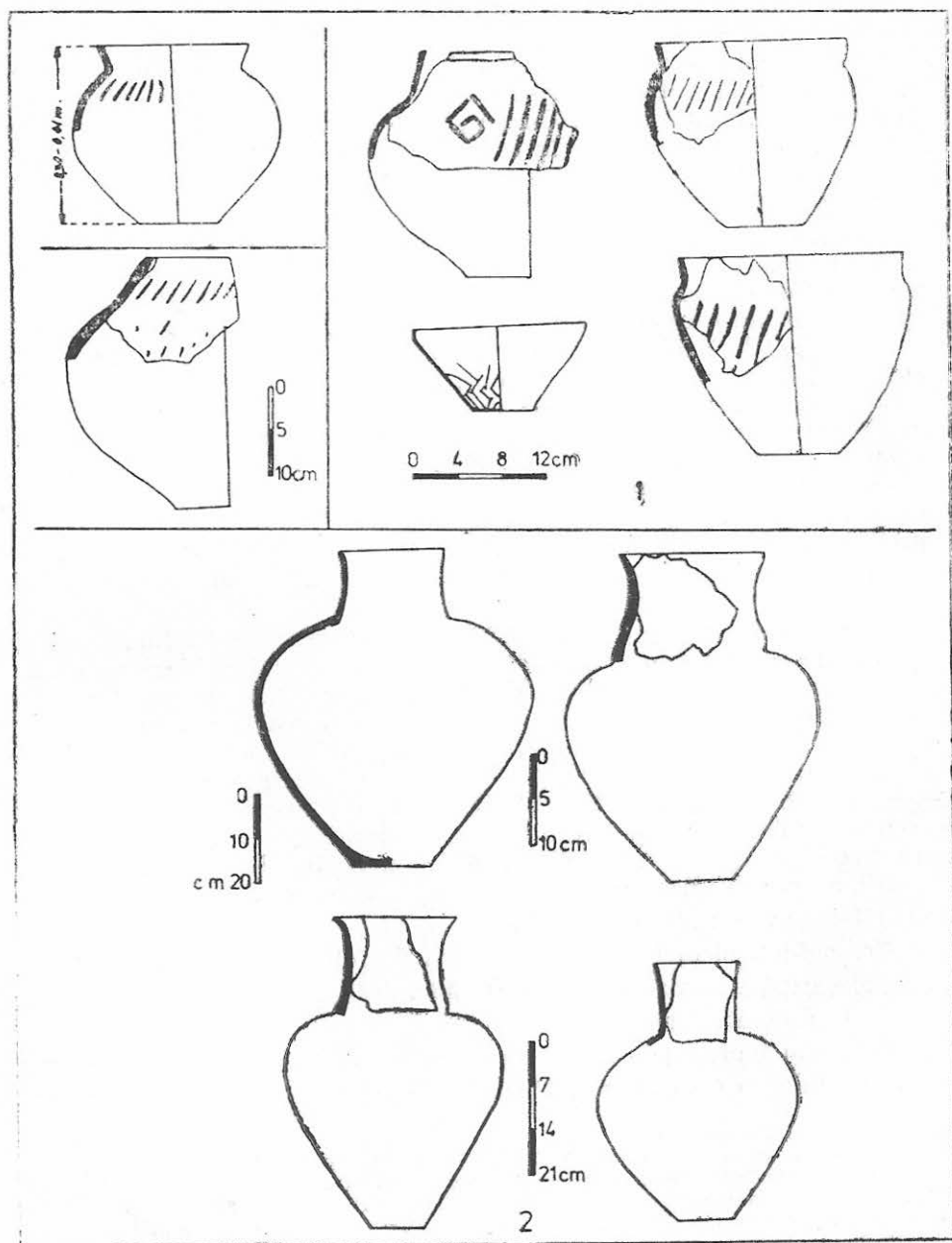
²⁴ V. Volschi, M. Irimia, Pontica, 1, 1968, p. 66—70, fig. 31—34, 36, 40.

²⁵ D. Berciu, *op. cit.*, p. 28, fig. 18/1.

²⁶ P. Hașotti, Pontica, 13, 1980, p. 205, fig. 23.

²⁷ D. Berciu, *op. cit.*, p. 12, fig. 4/4, p. 69, fig. 27/2.

²⁸ Descoperit în 1964, în locuința nr. 4.

Planşa 5

Fructierele menționate sînt, la rîndul lor, specifice culturii Hamangia²⁹ și ca formă generală sînt caracteristice lumii sudice³⁰, în nordul Dunării întîlnindu-se, între altele, și la Cîrcea-„Viaduct“³¹. Prezența vaselor-fructieră cu picior gol în interior în cadrul culturii ceramicii liniare o considerăm ca urmare a unui impuls sudic exercitat asupra acestei culturi de către Starcevo-Criș.

Decorul subgrupeii A3 este format din benzi de triunghiuri excizate și apoi încrustate cu alb. Benzile sînt dispuse în diferite unghiuri sau formează zig-zaguri. Decorarea cvasitotalității vaselor este foarte rară. Triunghiurile nu au o orientare anume pe suprafața desfășurată a vaselor. Mai mult, citeodată ele au diferite orientări, măriri și forme pe parcursul aceleiași linii. În majoritatea cazurilor, triunghiurile sînt dispuse în benzi de două-trei linii, dar citeodată apar benzi de cîte cinci linii. Într-un singur caz, sub decorul de bandă în zig-zag, se află un registru din vîrci de barbotină dispuse vertical. Citeodată, pentru ca triunghiurile să fie cît mai ordonat așezate, s-a trasat, înainte de amplasarea lor, o linie foarte fină, procedeu întîlnit și la ceramica excizată din faza Bolintineanu a culturii Boian³². Triunghiurile sînt neregulate, isoscele, cehilaterale, drepte. Numărul de linii de triunghiuri excizate și încrustate cu pastă albă este în general proporțional cu mărimea vasului.

Pentru ceramica subgrupeii A3 de la Medgidia—Satu Nou cel mai răspîndit decor este banda din două-trei linii de triunghiuri excizate; benzile formate din patru-cinci linii sînt mai rare. Această situație o întîlnim și la Golovița, unde însă apare și un decor mai variat și bogat. În faza Ceamurlia de Jos, decorul evoluează la motive mai complexe, între care amintim benzile și meandrele unghiulare ce conțin diferite grupaje decorative din triunghiuri excizate. Cel mai caracteristic exemplu pentru decorul ceramicii subgrupeii A3 din faza Ceamurlia de Jos, îl prezintă un mare fragment de vas aflat în colecțiile muzeului Deltei Dunării din Tulcea³³. Se pare că decorul acestei subgrupe evoluează de la motive simple la altele din ce în ce mai complexe.

Triunghiul, elementul decorativ atît de folosit în ceramica culturii Hamangia, capătă la vasele subgrupeii A3 întreaga sa putere de expresie, valoarea sa decorativă maximă.

Cele mai bune analogii ale ceramicii excizate de la Medgidia—Satu Nou le întîlnim la Golovița³⁴ și Cernavoda³⁵ (în necropola de aici întîlnim

²⁹ D. Berciu, *op. cit.*, p. 62, fig. 27/5, p. 254, fig. 150/4, p. 255, fig. 151/5.

³⁰ D. Theoharis și colab., *Neolithic Greece*, National Bank of Greece, 1973, p. 285; R. Treuil, *Le néolithique et le bronze ancien Egéen*, Paris, 1983, p. 216, fig. 35/2, p. 218, p. 220, fig. 89; J. Lichardus, M. Lichardus, G. Bailloud, J. Cauvin, *La protohistoire de l'Europe. Le néolithique et le chalcolithique*, Paris, 1985, p. 234, fig. 10/24, p. 242, fig. 13/2, p. 246, fig. 14/22, 23 etc.

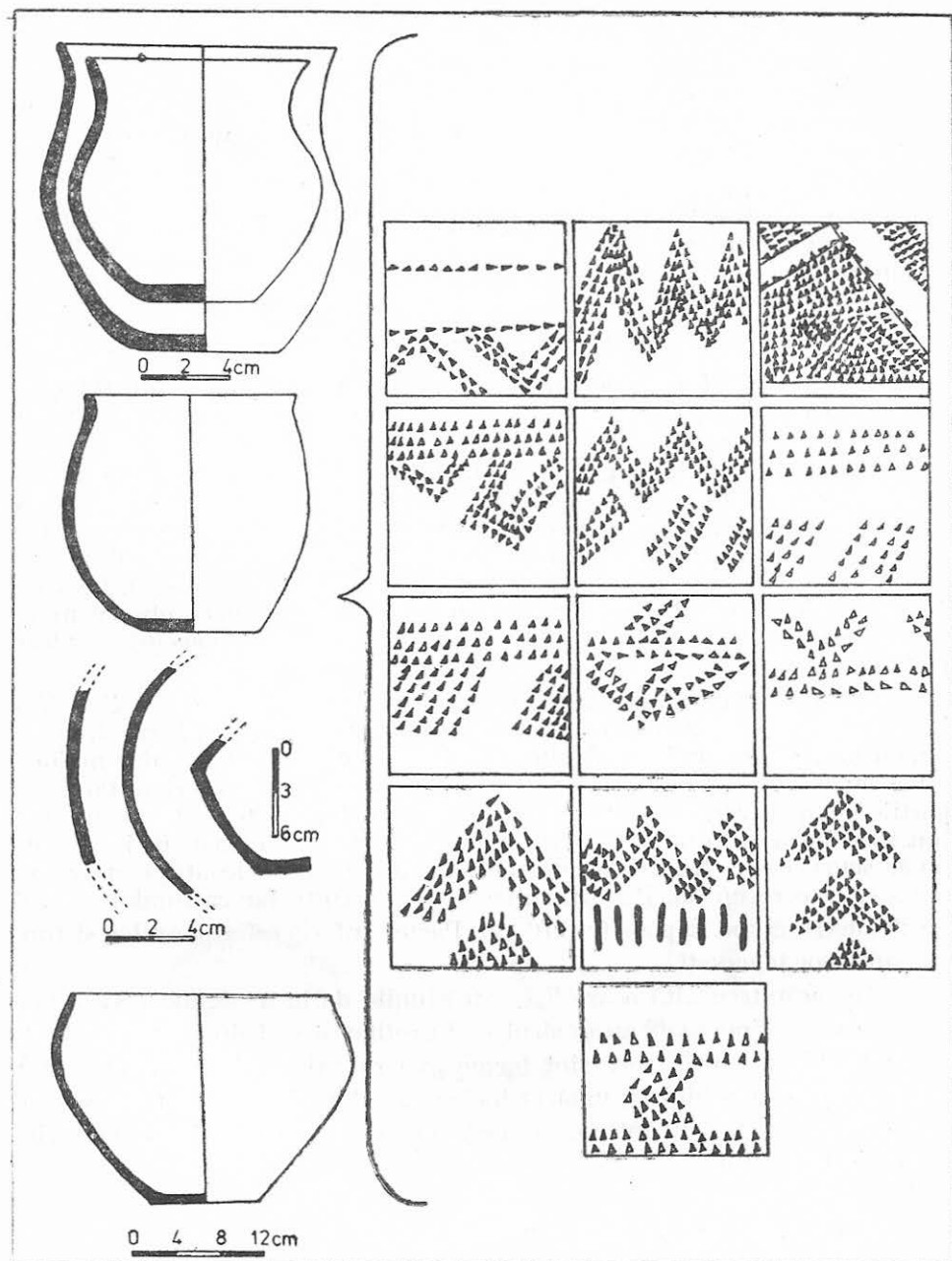
³¹ M. Nica, Materiale. A XVI-a sesiune anuală de rapoarte, Vaslui, 1982, București, 1986, p. 20, fig. 3/18.

³² Eug. Comșa, *Istoria comunităților culturii Boian*, București, 1974, Pl. 3, 4.

³³ El. Lăzăr, *Peuce*, 3, 1970, p. 26, Pl. XV/2.

³⁴ D. Berciu, *op. cit.*, p. 251, fig. 150/3, p. 255, fig. 151/3, p. 262, fig. 157/1.

³⁵ D. Berciu, Seb. Morintz, P. Roman, Materiale, 5, 1957, p. 102, fig. 4/2.

Planșa 6

ceramică din toate fazele cunoscute pînă în prezent ale culturii Hamangia). La Grădiștea-Coslogeni³⁶ această ceramică a fost încorporată grupei ceramicii fine și de aceea nu avem suficiente posibilități de analiză și referință asupra ei.

Mai amintim faptul că la Medgidia—Satu Nou, ca de altfel în toate așezările contemporane acestora, întîlnim și vagi influențe liniare ce constau în plasarea unui triunghi excizat în vârful unui meandru ascuțit, așa cum întîlnim însă și la Tîrgușor — punctul „Urs“ — așezare posterioară celei de la Medgidia—Satu Nou. Considerăm că influențele liniare în cadrul culturii Hamangia s-au manifestat prin intermediul comunităților Boian-Bolintineanu.

B. CERAMICA FINĂ (Pl. 7/4—9; 8).

Este principalul element care ne oferă date cronologice, întrucît s-a observat că pe parcursul evoluției culturii Hamangia ea a evoluat sensibil de la o fază la alta.

În așezarea de la Medgidia—Satu Nou ceramica fină este bine reprezentată. Pasta este de bună calitate, bine și uniform frămîntată și arsă, ca degresant folosindu-se îndeosebi nisipul, dar și cioburile foarte mărunț pisate. În spărtură vasele au în general, o culoare cenușie-deschisă. Fără nici o excepție ele au fost acoperite la exterior cu un slip negru, lustruit; foarte rar întîlnim slipul castaniu. Asupra tehnicii de lucru observăm, ca și la ceramica de uz comun (subgrupele A1, A2, A3), obiceiul „sudării fișiiilor“ — al părților ce compun vasul.

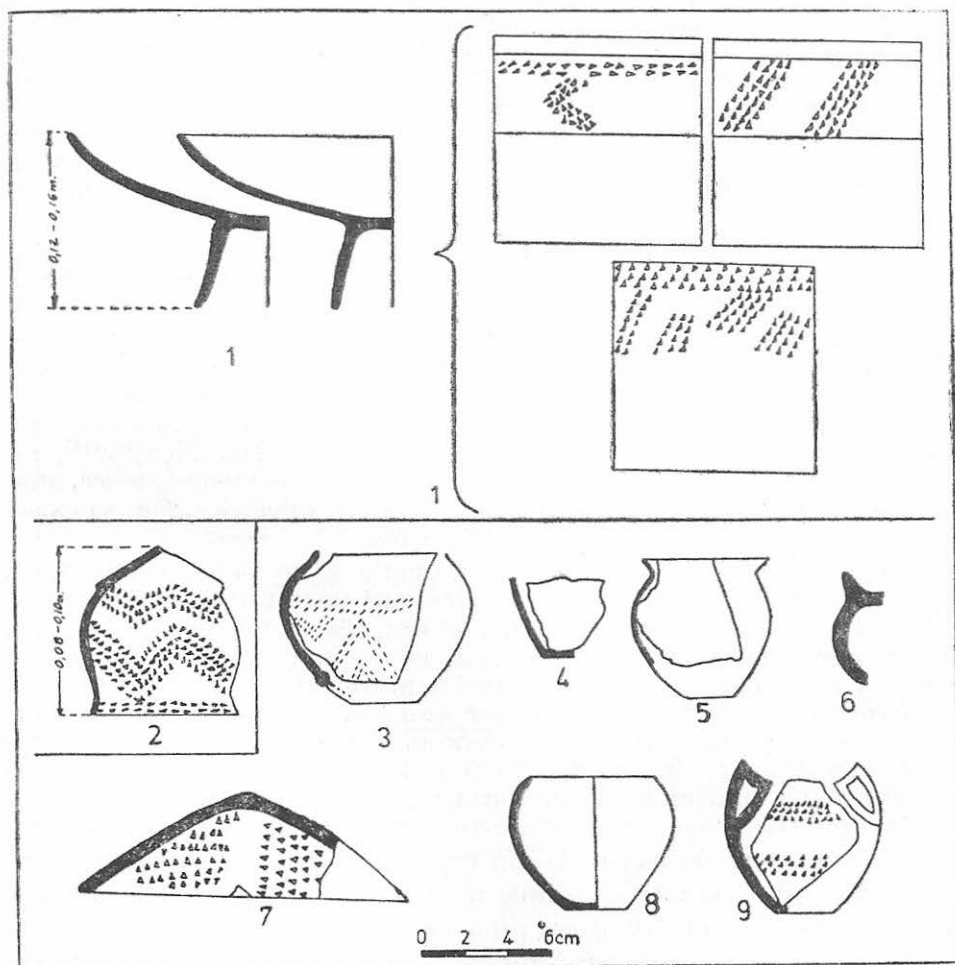
Cea mai importantă formă a ceramicii fine este strachina (Pl. 8/2). Ea reprezintă circa 55% din totalul acestei grupe ceramice. Străchinile au dimensiuni foarte puțin variabile (înălțime = 0,10—0,14 cm, dar majoritatea au 0,11—0,13 cm). Silueta lor joasă nu le conferă rigiditate căci părțile componente sînt într-o perfectă proporționalitate. Gîtul, ușor subțiat spre buză, este puțin evazat, mai rar drept. Este urmat, în jos, de un umăr scurt, oblic. Numai la cîteva exemplare zona de legătură dintre gît și umăr este rotunjită. Pereții, oblici și ușor arcuiți, fac ca fundul să aibă un diametru ce nu depășește 0,10 cm. Partea inferioară a pereților și fundul sînt ușor îngroșați.

Am arătat cu altă ocazie³⁷ că străchinile de la Medgidia—Satu Nou și unele de la Golovița⁸⁰ au umărul mai profilat și mai drept decît cele de la Ceamurlia de Jos³⁹, care sînt forme mai rotunjite. În plus, în ultima așezare multe străchini au umărul inelar, profilat, bine evidențiat, pe cînd în așezarea noastră nu întîlnim o asemenea caracteristică, iar la Golovița există destul de rar.

³⁶ R. Lungu, SCIVA, 33, 1982; 1. p. 11—24.

³⁷ P. Hașotti, Pontica, 14, 1981, p. 29.

³⁸ D. Berciu, *op. cit.*, p. 256, fig. 152/1—6. p. 258, fig. 153/2. 4, 5. p. 259. fig. 154/4, p. 260, fig. 155/3.

Piașă 7

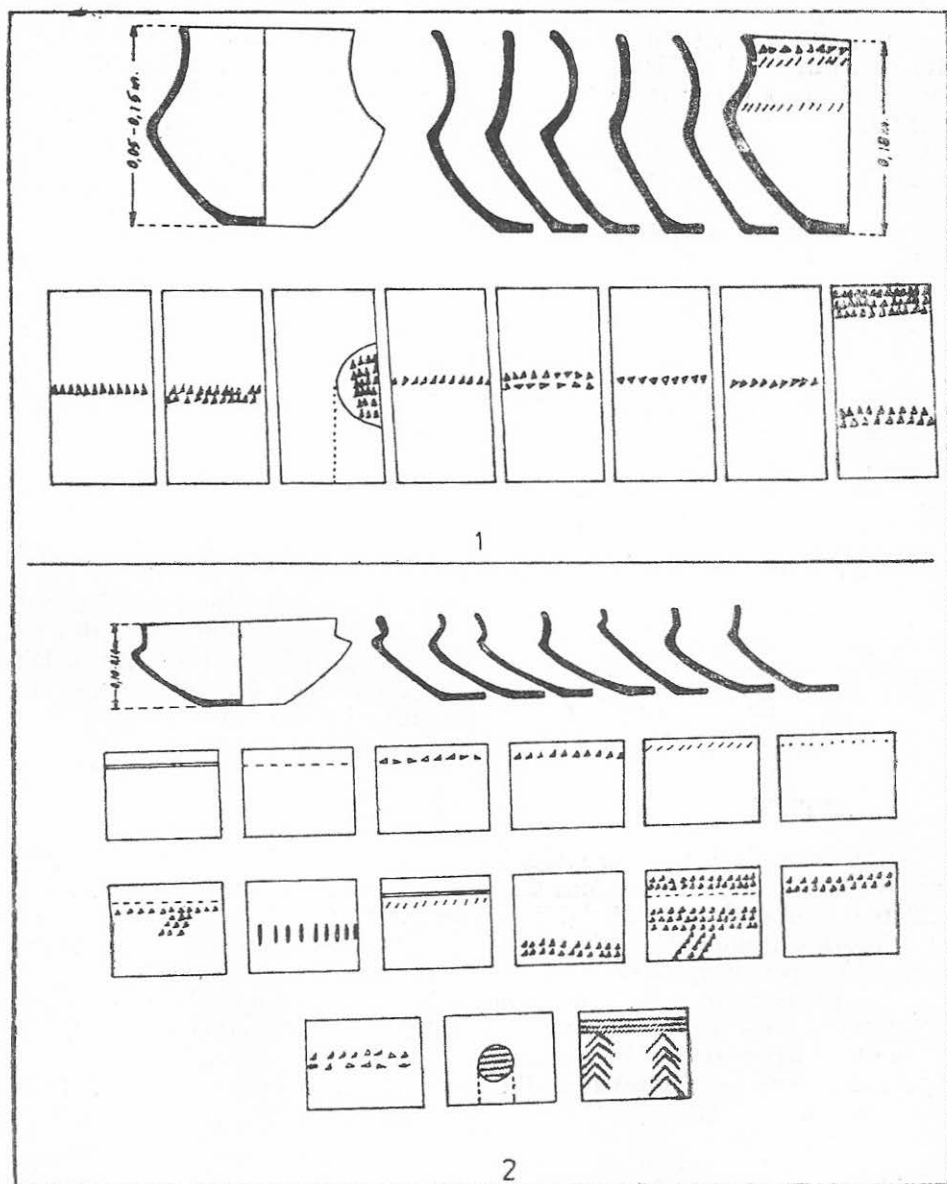
Forma bitronconică (Pl. 8/1) ocupă circa 40% din totalul ceramicii fine de la Medgidia—Satu Nou. De fapt, ea este la fel de răspândită în așezările contemporane și o întâlnim, de asemenea, destul de frecvent, și în necropole — spre deosebire de străchini care apar cu totul accidental — și complexele funerare. Vasele bitronconice (pahare și castroane) sînt mult mai răspândite în faza Golovița decît în faza Ceamurlia de Jos. În așezarea de la Medgidia—Satu Nou aceste vase au înălțimi ce variază între 0,10 m (pahare) și 0,20 m (castroane). Profilul are forma unui „S” în proporțională cu dimensiunile vaselor. Profilul are forma unui „S” în- tors, partea superioară fiind mai mult sau mai puțin arcuită spre interior. Diametrul maxim, situat pe linia unde se unesc cele două părți constitu- tive ale vaselor, se află în general la jumătatea înălțimii. Buza nu este bine individualizată; la extremitate se subțiază puțin, întocmai ca la stră- chini. Diametrul fundului reprezintă mai puțin de jumătate din diame- trul gurii.

Din repertoriul formelor ceramicii fine de la Medgidia—Satu Nou mai fac parte cîteva pahare globulare, cu sau fără buză individualizată (Pl. 7/3, 5, 8), un pahar tronconic fragmentar (Pl. 7/4), o ceașcă fragmen- tară cu tortiță supraînălțată (Pl. 7/9) și o tortiță (Pl. 7/6). La unele din- tre paharele menționate lipsește decorul, fapt ce amintește de o situație similară, corespunzătoare nivelului I (cel inferior) de la Golovița⁴⁰. O tra- tare aparte merită cele două tortițe care, prin forma lor, indică încă o dată originea sudică a culturii Hamangia. Asemănări și chiar identități⁴¹, în- tîlnim la numeroase culturi a căror origine este de asemenea, sudică, ana- toliană. Evident, o serie de similitudini sînt strict tipologice, fără să existe și concordanțe cronologice cu așezarea noastră.

Decorul ceramicii fine este relativ simplu. El se compune din liniuțe, puncte alungite și, mai ales, mici triunghiuri incizate toate umplute, de cele mai multe ori, cu o pastă albă, cretoasă. Elementele decorative men- ționate sînt dispuse la străchini pe linia ce unește gîtul cu umărul, iar la vasele bitronconice pe linia diametrului maxim. De cele mai multe ori ele formează un singur șir. Foarte rar apar și pe pereții oblici ai străchi- nilor, sau în alte părți la vasele bitronconice, în afară de zona diametru- lui maxim. Este rară dispunerea pe două linii paralele a elementelor de- corative și, cu totul întîmplătoare, gruparea lor pe trei șiruri paralele. Pe fundul unui pahar bitronconic apar șase astfel de linii. La un număr apre- ciabil de străchini linia formată din triunghiuri incizate, puncte alungite sau liniuțe este înlocuită cu o linie incizată cu ajutorul unui instrument bont. Acesta reprezintă un decor primitiv și este întîlnit numai accidental în așezări mai tîrzii (exemplu Tirgușor — punctul „Urs”). Pe pereții unei străchini se află un registru format din vîrci fine de barbotină. Cu totul

⁴⁰ Ibidem, p. 205.

⁴¹ D. Theocharis, *op. cit.*, p. 295, fig. XVII; *Down of civilisations*, p. 59, fig. 7; R. Treuil, *op. cit.*, p. 217—218, p. 221, fig. 90; *Keramic & Gold Bulgarische Jungsteinzeit im 6 und 5 Jahrtausend*, Sofia, 1982, p. 57, fig. 45, p. 95, fig. 102a, p. 96, fig. 104a; J. Li- chardus, M. Lichardus, G. Bailloud, J. Cauvin, *op. cit.*, p. 241, fig. 3/9; M. Nica, Mate- riale, a XV-a sesiune anuală de rapoarte, Brașov, 1981, București, 1983, p. 47, fig. 10.

Planşa 8

deosebit este decorul realizat din caneluri fine, lustruite, dispuse în linii paralele, sub buză, și unghiuri pe corpul unei străchini. Pe fundul unei alte străchini este realizat un decor identic, din caneluri paralele. Considerăm că acest decor reprezintă continuarea foarte sporadică a unei mai vechi tradiții, prezentă la ceramica fină a celei mai timpurii faze cunoscute pînă acum a culturii Hamangia⁴². Amintim faptul că, spre sfîrșitul culturii Hamangia, reapar canelurile⁴³, cu deosebirea că acum ele sînt de o altă factură, decorează alte forme ceramice și se datorează unor impulsuri culturale care, după toate probabilitățile, sînt de origine precucuteniană. Canelurile fine de pe cele două străchini de la Hamangia—Satu Nou, ne fac să credem că între această așezare și cea de la Medgidia „Co-coașă” nu s-a scurs o perioadă prea lungă de timp.

Analiza comparativă a decorului ceramicii fine de la Medgidia—Satu Nou și Tîrgușor — punctul „Urs”, — ne-a condus la observația că în cea de a doua așezare triunghiurile mici, incizate lasă un loc tot mai mare liniuțelor, constatîndu-se deci un fenomen degenerativ în executarea decorului.

Un alt indiciu de datare îl reprezintă densitatea, mai mare sau mai mică, a elementelor de decor. S-a observat că depărtarea mai mare între ele indică o fază mai veche, ca și tehnica exciziei foarte fine, mai răspîndită⁴⁴ la Golovița decît la Ceamurlia de Jos.

Originea sudică a decorului, dar mai ales a formelor ceramicii culturii Hamangia, este evidentă. Dar aceste aspecte necesită un studiu separat, în ciuda dificultăților ridicate de descoperirile de pînă acum. Din analiza sumară a datelor putem spune că în vestul Anatoliei, peninsula Balcanică și Ciclade întîlnim la diferite culturi o ceramică asemănătoare culturii Hamangia, fapt ce, evident, nu trebuie să surprindă.

PLASTICA

Spre deosebire de necropole, în așezările culturii Hamangia plastica (din lut, os, piatră) este extrem de rară. În afară de cîteva fragmente, cu totul nesemnificative, la Medgidia—Satu Nou cercetările ne-au furnizat două figurine fragmentare, despre care am tratat mai pe larg cu altă ocazie⁴⁵, astfel încît o nouă prezentare a lor nu mai este necesară. Ne rezumăm numai a aminti că cele două piese fragmentare reprezintă un cap de la o statueta a cărei modelare prezintă mari asemănări cu cele două bine-cunoscute statuete de la Cernavoda — „Gînditorul” și „Femeie șezînd” — și partea superioară a unui idol din seria A („în picioare” — după clasificarea lui D. Berciu⁴⁶).

⁴² P. Hașoti, SCIVA, 37, 1936, 2, p. 119—131.

⁴³ Idem, Materiale, a XVI-a sesiune anuală de rapoarte, Vaslui, 1932, București, 1936, p. 52—53 (Tîrgușor, punctul „Urs”); V. Volschi, M. Irimia, *op. cit.*, p. 65, fig. 29, p. 68 fig. 36, p. 69 fig. 37, p. 70 fig. 39, p. 72 fig. 44, p. 73 fig. 45, p. 74 fig. 46 (Mangalia); D. Galbenu, Materiale, 9, 1970, p. 83 fig. 6/1, 3, 4, 6, 8 (Limanu); P. Hașotti, Pontica, 17, 1934, p. 31 (Corbu de Jos); idem, SCIVA, 37, 1936, 2, p. 129.

⁴⁴ D. Berciu, *op. cit.*, p. 271.

⁴⁵ P. Hașotti, Pontica, 13, 1935, p. 26—27, p. 28 fig. 1/1, 2.

⁴⁶ D. Berciu, *op. cit.*, p. 86 și urm.

Capul de statueta de la Medgidia—Satu Nou, alături de alte trei exemplare asemănătoare descoperite la Grădiștea—Coslogeni⁴⁷, fac dovada că acest tip de plastică a existat în cultura Hamangia cel puțin de la începutul fazei Golovița.

PODOABE

În stratul de cultură s-a descoperit un fragment de brătară din *Spondylus gaederopus*⁴⁸ (lungime = 3 cm). Spre deosebire de exemplarele de la Limanu⁴⁹, acest fragment este de culoare neagră datorită unei arderi puternice. Marginile sînt frumos rotunjite și suprafața exterioară este lustruită.

Din studiul întregului material arheologic, cît și a contextului general al descoperirii, se pot desprinde o serie de concluzii privitoare la încadrarea cronologică a așezării de la Medgidia—Satu Nou. Unele observații, în acest sens, au fost amintite în treacăt, cînd a fost cazul, și în paginile anterioare. În încheierea prezentării noastre ne rezumăm să le expunem în ansamblul lor.

Așezarea de la Medgidia—Satu Nou se încadrează în faza Golovița a culturii Hamangia, foarte probabil chiar într-o etapă de început a fazei respective.

Studiul comparat al ceramicii (mai ales a celei fine și a ceramicii din subgrupa A3) din așezarea noastră, cu ceramica din așezarea de la Golovița, este cel mai sugestiv în acest sens. În plus, descoperirea la Medgidia—Satu Nou și Grădiștea—Coslogeni a unor capete de statuete asemănătoare „Gînditorului” și „Femeii șezînd”, demonstrează, pe lîngă vechimea mai mare decît se apreciasse inițial a acestui gen de plastică, faptul că cele două așezări menționate sînt contemporane, iar dacă cea de la Grădiștea—Coslogeni a fost încadrată cu suficiente dovezi stratigrafice, la nivelul fazei Bolintineanu a culturii Boian, nu avem motive ca și pentru așezarea de la Medgidia—Satu Nou să nu optăm pentru aceeași datare, cu atît mai mult cu cît și ceramica din cele două așezări este foarte asemănătoare, dacă nu chiar identică.

Pentru aceeași datare mai pledează și : caracterul risipit al așezării (numai trei locuințe-bordei pe o suprafață cercetată de circa 600 mp); discontinuitatea nivelului arheologic și grosimea lui variabilă; tipul de locuință (bordeiul de mici dimensiuni); microlitismul accentuat, tehnica de lucru, tipurile și procentajurile de tipuri al uneltelor din silex; raportul topoare-tesle-dălți și inexistența uneltelor perforate din piatră șlefuită.

⁴⁷ R. Lungu, SCIA, 25, 1978, p. 204 fig. 6, p. 207 fig. 7; idem, SCIVA, 33, 1982, 1, p. 21—22.

⁴⁸ P. Hașotti, Pontica, 13, 1980, p. 210 fig. 27 p. 211.

⁴⁹ V. Volschi, M. Irimia, *op. cit.*, p. 83 fig. 57, 58; D. Galbenu, *op. cit.*, p. 81 fig. 5/1—3.

LISTE D'ILLUSTRATIONS

- P. 1 — Plan des fouilles.
 Pl. 2 — Les huttes no. 1, 2, 3.
 Pl. 3/1, 2 — Outils en silex.
 Pl. 3/3—11 — Outils en pierre.
 Pl. 4/1 — Outils en os.
 Pl. 4/2, Pl. 5/1 — Céramique grossière (groupe A).
 Pl. 5/2 — Céramique grossière couverte de slip polie.
 Pl. 6, Pl. 7/1—3 — Céramique décorée des excisions „en bandes”.
 Pl. 7/4—9, Pl. 8 — Céramique fine.

LES SONDAGES FAITES DANS UN HABITAT DE LA CULTURE HAMANGIA A MEDGIDIA—SATU NOU

P. HAȘOTTI

Résumé

L'auteur présente les résultats des fouilles archéologiques faits dans l'habitat appartenant à la culture Hamangia de Medgidia—Satu Nou.

Dans les 18 sections on a trouvé 3 huttes et 15 fosses ménagers. L'habitat a un seul niveau de culture avec une épaisseur variable.

On a découvert 551 outils en silex avec une importante héritage tardenoisienne, plusieurs meules et frottoirs, neuf haches, herminettes et ciseaux, quelques outils en os et corne.

Nous avons divisé la céramique, qui est très importante, en: Groupe A — céramique grossière d'usage commun (A1 — céramique grossière couverte de barbotine, A2 — céramique grossière couverte de slip poli, A3 — céramique décorée de triangles *incisés*) et Groupe B — céramique fine.

La céramique de Medgidia—Satu Nou est unitaire, malgré son diversité typologique. L'étude de la sous-groupe A 3 et de la groupe B nous indique l'origine du sud, anatolienne de la culture Hamangia et le fait que l'habitat appartient à la phase Goloșița de la culture Hamangia, plus probable au commencement de la phase.

Aussi comme dans les autres habitats Hamangia, l'art plastique est peu représenté. Excepté quelques colliers fragmentaires, on a trouvé une pièce presque entière, représentant une idole féminine „debout” (phase A selon la classification du prof. D. Berciu) et la tête d'une statuette, très semblable aux têtes des deux statuettes de Cernavodă — „Le Penseur” et „Femme assise”, fait qui nous indique que ce genre d'art plastique est plus vieux dans la culture Hamangia. La même idée est confirmée par des découvertes semblables faites au Grădiștea—Coslogeni (dép. de Călărași) — habitat Hamangia contemporain à celui de Medgidia—Satu Nou.

On a encore trouvé un fragment de bracelet fait de *Spondylus Gaederopus*.